

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: EU:n toimintasuunnitelma ihmissalakuljetuksen torjumiseksi (2015—2020)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: EU:n toimintasuunnitelma ihmissalakuljetuksen torjumiseksi (2015—2020) (E 26/2015 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kansainvälisten asiain johtaja Erkki Hämäläinen, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Joni Länsivuori, sisäministeriö
- johtava asiantuntija Pekka Hyvönen, ulkoasiainministeriö
- johtava asiantuntija Anneli Puura-Märkälä, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö
- poliisitarkastaja Mia Poutanen, Poliisihallitus
- apulaispäällikkö, kenraalimajuri Ilkka Laitinen, Rajavartiolaitos
- kansainvälisen yhteistyön yksikön päällikkö Vesa Blomqvist, Rajavartiolaitos
- hallitusneuvos Matti Piispanen, Turvallisuuskomitea

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Maahanmuuttovirasto
- Tulli
- Amnesty International, Suomen osasto ry
- Pakolaisneuvonta ry
- Suomen Punainen Risti
- Euroopan parlamentin jäsen Jussi Halla-aho

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio hyväksyi 27.5.2015 tiedonannon EU:n toimintasuunnitelmasta ihmissalakuljetuksen torjumiseksi (2015—2020). Toimintasuunnitelmalla toimeenpannaan Euroopan muuttoliikeagendaa ja Euroopan turvallisuusagendaa. Komissio on jaotellut toimintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet neljään ryhmään.

Poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön osalta komissio tulee tekemään vuonna 2016 ehdotuksia olemassa olevan lainsäädäntökehyksen parantamiseksi. Komissio mainitsee neuvoston puitepäätöksen rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemistä varten (2002/946/JHA). Komissio esittää myös toimia, joilla edesautetaan salakuljettajien käyttämien alusten tunnistamista, haltuun ottamista ja käytöstä poistamista, kuten myös toimia, joilla pyritään ottamaan pois salakuljettajien saama taloudellinen hyöty. Komissio esittää, että jokainen jäsenvaltio perustaisi yhteispisteen ihmissalakuljetuksia varten. Komissio kehottaa jäsenvaltioita myös yhteisten tutkintaryhmien tehokkaampaan käyttöön sekä tehostamaan toimintaa laitonta maahanmuuttoa koskevassa toiminnassa EU:n toimintapoliittisen syklin puitteissa.

Tiedon keräämisen ja tiedonvaihdon parantamiseksi komissio esittää, että EU-virastojen kapasiteettia kerätä, vaihtaa ja analysoida tietoa vahvistettaisiin. Europolin ihmissalakuljetuksia käsittelevää yhteispistettä ja Europolin vetämää JOT MARE toimintaa tulisi vahvistaa ja tehdä siitä EU:n tiedonvaihtokeskus koskien meren kautta tapahtuvaa ihmissalakuljetusta. Frontexin ja kriisinhallintaoperaatio EUNAVFOR MEDin tulisi toimia tiiviisti yhdessä JOT MARE:n kanssa. Komissio katsoo myös, että maahanmuuttoasioita käsitteleviä yhteyshenkilöitä tulisi sijoittaa keskeisiin kolmansiiin valtioihin. Komission tavoitteena on arvioida ja mahdollisesti uudistaa voimassa oleva EU-lainsäädäntö yhteyshenkilöistä. Lisäksi EU:ssa jo olemassa olevia tietojärjestelmiä tulisi käyttää parantamaan riskianalyysseja ja laittoman maahantulon havaitsemista. EU-verkostojen ja -virastojen yhteistyötä Interpolin kanssa tulisi vahvistaa. Komission tavoitteena on uudistaa palauttamista käsittelevä EU:n käsikirja vielä kuluvan vuoden aikana lisäämällä siihen muun muassa suosituksia jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille tietojen keräämisestä laittomasti EU:hun saapuneista henkilöistä. Komission mukaan myös internetin sisältöä tulisi tarkemmin monitoroida. Komissio suunnittelee jatkossa lisäävänsä Eurostatin laatimiin rikostilastokokoelmiin tietoja laittomasta maahantulosta.

Salakuljetuksen ennalta estämisen ja haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien auttamisen osalta komissio esittää, että lähtö- ja kauttakulkumaissa tulisi lisätä tietämystä salakuljetuksen riskeistä. Ihmissalakuljettajien toimintaan sosiaalisessa mediassa tulisi myös puuttua. Komissio järjestää yhteistyössä EU:n ulkosuhdehallinnon kanssa tiedotuskampanjan tärkeimmissä lähtö- ja kauttakulkumaissa, tavoitteena on muun muassa ennaltaehkäistä ihmisten lähtemistä vaarallisille ihmissalakuljettajien hallitsemille reiteille. Komission tarkoitus on arvioida ja mahdollisesti uudistaa neuvoston direktiivi 2003/81/EY oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi. Komissio rohkaisee jäsenvaltioiden viranomaisia yhteistyöhön liiketoimijoiden, erityisesti laiva- ja

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

kuljetustoiminnan, kanssa. Komission tarkoituksena on valmistella vuoteen 2017 mennessä käsikirjan ihmissalakuljetuksen ennalta estämiseksi.

Lisäksi komissio pitää tärkeänä sitä, että potentiaalisille lähtijöille kerrotaan selvästi, että heidät palautetaan kotimaahansa takaisin nopeasti, jos heillä ei ole oikeutta jäädä EU:n alueelle laillisesti. Komissio tulee tekemään ehdotuksia takaisinottosopimusten laatimiseksi tärkeimpien lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa. Komissio tulee myös antamaan ehdotuksia, joilla muun muassa Frontexin oikeusperustaa muutetaan siten, että viraston roolia palauttamisessa vahvistetaan. Myös Schengenin tietojärjestelmää tulisi hyödyntää paremmin tehtäessä palauttamispäätöksiä. Komissio arvioi Schengenin tietojärjestelmän vuosina 2015—2016, missä yhteydessä komissio myös arvioi, tulisiko jäsenvaltioiden laittaa kaikki maahantulokiellot Schengenin tietojärjestelmään, jotta ne olisivat täytäntöön pantavissa EU:n laajuisesti. Komissio tulee toimimaan nykyistä vahvemmin myös laittomien maahanmuuttajien työllistämistä vastaan.

Neljänneksi toimintasuunnitelmassa korostetaan yhteistyötä kolmansien maiden kanssa, jotta pystyttäisiin puuttamaan laittoman maahanmuuton perussyihin. Komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto tulevat toimimaan yhdessä, jotta relevanttien kolmansien maiden kanssa pystyttäisiin edistämään kahdenvälistä ja alueellista yhteistyötä. Komissio korostaa myös tietotaidon ja resursien lisäämistä. Komissio ja ulkosuhdehallinto tehostavat taloudellisen ja teknisen avun antamista kolmansille maille, jolla tuetaan ennen muuta ihmissalakuljetuksen ja korruption vastaista toimintaa sekä rajavalvontajärjestelmien perustamista käsittelevien kansallisten ja alueellisten strategioiden laatimista.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää toimintasuunnitelmaa tervetulleena. Ihmissalakuljetukseen on puuttuttava päättäväisesti lisäämällä yhteistyötä jäsenmaiden ja kolmansien maiden välillä.

Suomi tukee Euroopan poliisiviraston (Europol) vahvaa roolia tiedon tuottajana ihmissalakuljettajista ja näiden reiteistä. Suomi tukee myös Europolin vetämän JOT MARE -projektin vahvistamista sekä Eurojustin täysimääräistä hyödyntämistä. Suomi pitää hyvänä komission näkemystä siitä, että EU:n toimintapoliittisen syklin laitonta maahanmuuttoa käsittelevää toimintaa tulisi tehostaa. Operatiivisen toiminnan toteuttaminen on kuitenkin jäsenvaltioiden päätäntävällässä.

Suomi pitää hyvänä, että toimintasuunnitelmassa painotetaan yhteistyötä lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa, ja että sitä tarkastellaan laaja-alaisesti eri keinojen avulla. Vain näin voidaan saavuttaa kestäviä ratkaisuja.

Suomi pitää tärkeänä, että merkittävimpien ihmissalakuljetuksen lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa tehdään EU-takaisinottosopimukset ja että sopimusten täytäntöönpanoa seurataan aktiivisesti. EU:n tulisi myös kannustaa lähtö- ja kauttakulkumaita liittymään ihmissalakuljetuksen vastaisiin kansainvälisiin instrumentteihin ja tukea niiden toimenpanoa.

Suomi pitää kannatettavana komission ajatusta siitä, että on tutkittava tarkemmin, tulisiko palauttamispäätösten ja kaikkien maahantulokiellojen tallentaminen Schengenin tietojärjestelmään teh-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

dä velvoittavaksi jäsenvaltioille. Tämä voisi olla hyödyllistä laittoman maahanmuuton torjunnan näkökulmasta.

Osana EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimia Suomi on tukenut uuden EUNAVFOR MED -operaation käynnistämistä ihmissalakuljettajien liiketoimintamallin häiritsemiseksi. Keskeistä on huolehtia operatiivisen viranomaisyhteistyön ja tietojen vaihdon toimivuudesta eri toimijoiden kesken. Erityisesti on huomioitava, että yhteistyö kriisinhallintaoperaation ja alueella jo toimivan Frontexin koordinoimien operaatioiden välillä toimii sujuvasti. Operaation riittävän oikeusperustan varmistamiseksi Suomi tukee korkean edustajan pyrkimyksiä edistää YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta operaatiolle. Myös tiivis yhteistyö Libyan kanssa on keskeistä. Suomi selvittää mahdollista osallistumista operaatioon. Myös siviilikriisinhallinnan keinot otetaan huomioon Välimeren siirtolaisuusongelman ratkaisussa ja pyritään vahvistamaan jo olemassa olevia EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioita lähtö- ja kauttakulkumaissa (mm. EUCAP Sahel Niger ja EUCAP Sahel Mali).

Ihmissalakuljettajien toimintaan sosiaalisessa mediassa on myös puututtava päättäväisesti ja konkreettisesti.

Suomi muistuttaa, että ihmissalakuljettajien toimiin puuttuminen edellyttää tehokasta yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten ja lähtö- ja kauttakulkumaiden vastaavien viranomaisten kesken. Tällainen yhteistyö on välttämätöntä, jos salakuljettajat halutaan syytteeseen ja oikeuteen. Komissio ei tässä voi toimia jäsenvaltioiden puolesta.

Suomi pitää kannatettavana komission ajatusta rohkaista ja edistää viranomaisten sekä liiketoimijoiden välistä yhteistyötä (laiva- ja kuljetustoiminta, huolintaliikkeet) salakuljetusten ehkäisemisen tehostamiseksi.

Maahanmuuttoalan yhteyshenkilöitä koskevan EU:n lainsäädännön arviointi vuonna 2016 ja tarvittaessa sen tarkistaminen on tärkeä askel kohti yhdyshenkilöverkoston laajempaa hyödyntämistä laittoman maahanmuuton lähtö- ja kauttakulkualueilla.

Toimintasuunnitelma sisältää myös toimenpiteitä, joista Suomi tarvitsee lisätietoa. Tällainen on esimerkiksi ehdotus ihmissalakuljetukseen liittyvän yhteyspisteen perustamisesta. On epäselvää mihin tarkoitukseen yhteyspistettä tarvitaan. Myös ihmissalakuljetusta koskevien juttujen tilastointi edellyttää lisätietoa. Tilastoinnin peruste on mietittävä huolellisesti, jotta tiedettäisiin tilastoidaanko rikostutkinnassa selvitetyn tulleita salakuljetusjuttuja, annettuja tuomioita vai esimerkiksi uhrien kertomuksia. Tämä on tärkeää tilastojen vertailukelpoisuuden takaamiseksi.

Lisätietoa tarvitaan myös komission suunnitelmista koskien olemassa olevan lainsäädäntökehikon uudistamista. Nykyinen neuvoston puitepäättös rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemistä varten (2002/946/JHA) jo edellyttää varsin ankaria rangaistuksia törkeimmissä tapauksissa. Laittoman siirtolaisuuden vastaisessa toiminnassa rikosoikeus on viimesijainen keino ja ensisijaisesti ihmiskuljetukseen pitäisi puuttua muin keinoin, esimerkiksi rajavalvontaa tehostamalla ja ongelman syihin puuttumalla.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission vuosille 2015—2020 laatima EU:n toimintasuunnitelma ihmissalakuljetuksen torjumiseksi sisältää toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on omalta osaltaan toimeenpanna Euroopan muuttoliikeagendaa ja Euroopan turvallisuusagendaa. Toimintasuunnitelman tavoitteena ennen kaikkea on estää rikollisverkostoja käyttämästä siirtolaisten tilannetta hyväksi ja vähentää laittoman muuttoliikkeen houkuttelevuutta. Toimenpiteet on ryhmitelty poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön tehostamiseen, tiedon keräämisen ja jakamisen parantamiseen, salakuljetuksen ennalta estämiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien auttamiseen sekä tehokkaampaan yhteistyöhön kolmansien maiden kanssa.

Valiokunta toteaa, että toimintasuunnitelma sisältää lukuisan joukon erilaisia toimenpiteitä tai pyrkimyksiä ihmissalakuljetuksen estämiseksi. Asiakirjana toimintasuunnitelma on kuitenkin varsin yleisellä tasolla. Eräiltä osin siinä on lueteltu toimenpiteitä, joita jo toteutetaan muiden strategioiden tai ohjelmien alla. Osa toimenpiteistä on puolestaan vielä niin täsmentymättömiä, että niistä tarvitaan lisätietoa, jotta niihin voidaan ottaa kantaa. Valiokunta toteaa, että ihmissalakuljetus on rikollista toimintaa, johon tulee puuttua tehokkaasti ja määrätietoisesti. Valiokunta pitää toimintasuunnitelmaa sinänsä tervetulleena, mutta peräänkuuluttaa konkreettisia toimenpiteitä.

Komission mukaan toimintasuunnitelma keskittyy ihmissalakuljetuksen torjumiseen, ja ihmiskaupan vastaisia toimenpiteitä käsitellään EU-tasolla erillisessä strategiassa (The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012—2016, COM(2012) 286 final). Valiokunta kuitenkin korostaa toimintasuunnitelmassakin esiin nostettua huomiota siitä, että ihmissalakuljetus ja ihmiskauppa eivät ole toisistaan täysin erillisiä ilmiöitä. Ihmissalakuljetukseen liittyy usein vakavia ihmisoikeusloukkauksia ja hyväksikäyttöä. Valiokunta pitää myönteisenä, että toimintasuunnitelmassa on huomioitu tarve tutkia ja analysoida linkkejä ihmissalakuljetuksen ja muiden rikosten, erityisesti ihmiskaupan ja hyväksikäytön, välillä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ihmissalakuljetukseen puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa laajalla keinovalikoimalla. Tehokkain keino valiokunnan käsityksen mukaan olisi puuttua perussyihin, joiden vuoksi ihmiset lähtevät salakuljettajien matkaan. Näiden syiden korjaaminen kestää kuitenkin kauan, minkä vuoksi tarvitaan myös nopeampia toimia. Valiokunta pitää toimintasuunnitelman tavoitetta suunnata toimintaa erityisesti rikollisverkostojen toimintaedellytysten heikentämiseen perusteltuna.

Toimintasuunnitelmassa komissio esittelee toimia, joihin se aikoo ryhtyä ihmissalakuljetuksen torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin samalla laajaa käytännön tason yhteistyötä sekä jäsenvaltioiden kesken että yhdessä lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa. Tässä tehtävässä komission ja EU:n virastojen tuki jäsenvaltioille on tärkeää. Toimintasuunnitelma sisältää useita toimia, joilla yhteistyötä pyritään tehostamaan.

Valiokunnan näkemyksen mukaan ihmissalakuljetukseen tulee puuttua ennen kaikkea lisäämällä ja vahvistamalla yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten ja lähtö- ja kauttakulkumaiden vastaavien viranomaisten kesken. Myös naapurimaiden kanssa tehtävää

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

yhteistyötä tulee painottaa. Valiokunta katsoo, että laaja-alainen yhteistyö on välttämätöntä salakuljettajien syytteeseen ja oikeuteen saattamiseksi.

Valiokunta pitää kannatettavana komission ajatusta edistää viranomaisten ja yksityissektorin, kuten laiva-, kuljetus- ja huolinta-alan toimijoiden, välistä yhteistyötä salakuljetusten ennalta estämiseksi. Esimerkiksi Suomen Tullilla on kokemusta tällaisesta yksityissektorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä jo pitemmältä ajalta, ja toiminta on ollut tuloksellista. Rajavartiolaitos on puolestaan kouluttanut liikenteenharjoittajia, erityisesti avattaessa Suomeen uusia lentoreittejä kolmansista maista. Vastaavaa koulutusta on annettu myös juna- ja laivaliikenteenharjoittajille. Koulutuksessa on keskitytty erityisesti laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan torjuntaan sekä asiakirjaturvallisuuteen.

Valiokunta tähdentää Europolin ja Frontexin vahvaa roolia ihmissalakuljettajia, heidän toimintaansa ja käytettyjä reittejä koskevan tiedon keräämisessä, analysoimisessa ja jakamisessa. EU:n eri virastot tukevat jäsenvaltioita myös erilaisten operaatioiden avulla. Näitä ovat esimerkiksi Frontexin koordinoimat yhteiset rajavalvontaoperaatiot, Europolin vetämä Välimeren alueen laittoman maahantulon torjuntaa koskeva JOT MARE -projekti, kriisinhallinoperaatio EUNAVFOR MED, jolla pyritään häiritsemään ihmissalakuljetuksen liiketoimintamalleja, sekä käynnistymässä oleva HotSpot-toimintamalli, jossa Frontex, Europol ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto EASO yhdessä tukevat pahimman maahanmuuttopaineen alla olevia jäsenvaltioita alueelle saapuvien maahantulijoiden tunnistamisessa ja rekisteröimisessä. HotSpot-toiminnan avulla voidaan puuttua myös ihmissalakuljettajien toimintaan. Valiokunta pitää ihmissalakuljetuksen tehokkaan torjunnan kannalta erittäin tärkeänä, että viranomaisten ja EU-virastojen toimia koordinoidaan päällekkäisyyksien välttämiseksi ja tiedonkulun varmistamiseksi.

Tiedonvaihdon kehittämisen ja yhteisten operaatioiden ohella valiokunta tähdentää yhteisten tutkintaryhmien käyttöä sekä järjestäytyneen ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa koskevan EU:n toimintapoliittisen syklin (EU Policy Cycle) hyödyntämistä ihmissalakuljetuksen torjunnassa. Valiokunta pitää kannatettavana komission näkemystä siitä, että EU:n toimintapoliittisen syklin laitoa maahanmuuttoa käsittelevää toimintaa tulisi tehostaa. Samalla valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että operatiivinen toiminta kuuluu jäsenvaltioiden päätösvaltaan.

Maahanmuuttoalan yhteyshenkilöiden toiminta kolmansissa maissa on keskeisessä roolissa maahanmuuttoon liittyvien väärinkäytösten ehkäisemisessä. Komission ehdotusta yhteyshenkilöiden lainsäädännön arvioinnista ja kehittämisestä voidaan pitää tärkeänä askeleena kohti verkoston laajempaa hyödyntämistä laittoman maahanmuuton lähtö- ja kauttakulkualueilla. Valiokunta toteaa, että yhdyshenkilötoiminta on kuulunut jo pidempään Suomen rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin toimintamalleihin. Sen avulla on saavutettu hyviä tuloksia, ja toivottavaa olisi, että maahanmuuttopaineiden kasvaessa yhteyshenkilöitä voitaisiin lähettää nykyistä laajemmin Suomen kannalta tärkeimpiin lähtö- ja kauttakulkumaihin.

Valiokunta toteaa, että ulkorajojen tehokkaalla valvonnalla on keskeinen merkitys ihmissalakuljetuksen torjunnassa. Ihmissalakuljettajien toimintaedellytykset pienenevät merkittävästi, kun laittomat maahantulijat saadaan heti ulkorajoilla viranomaisten toimenpiteiden kohteiksi henkilöllisyyden selvittämiseksi sekä rekisteröintien ja muiden tarpeellisten toimenpiteiden tekemiseksi. Suomessa rajavartiolaitos vastaa rajojen valvonnasta ja rajatarkastuksista ja suorittaa myös ri-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

kostorjuntaa. Myös Suomen Tullilla on oman toimintansa yhteydessä mahdollisuuksia ihmissalakuljetuksen tai siihen viittaavan toiminnan havaitsemiseen, vaikka niiden torjunta ei Tullin lakisääteisiin tehtäviin suoranaisesti kuulukaan. Toisaalta silloin, kun kyse on esimerkiksi ihmissalakuljetuksen torjunnasta, on Tullilla tietyin edellytyksin mahdollisuus myös oma-aloitteisten torjuntatoimenpiteiden suorittamiseen poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009, jäljempänä PTR-laki) nojalla, vaikka kyseessä ei olisi tullirikos. Suomesta lähtevän rahtialusliikenteen osalta Tulli toimii myös rajatarkastusviranomaisena.

Tässä yhteydessä valiokunta haluaa tähdentää yleisemminkin PTR-lakiin perustuvaa poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä, joka on kansainvälisestikin katsottuna ainutlaatuinen. PTR-yhteistyötä on tehty jo pitkään, ja se kattaa nykyisin myös rikostiedustelun, joka painottuu vakavaan ja rajat ylittävään rikollisuuteen. PTR-yhteistyön tavoitteena on edistää viranomaisyhteistyötä siten, että sisäiseen turvallisuuteen liittyvät tehtävät voidaan hoitaa tehokkaasti ja joustavasti. Valiokunta katsoo, että Suomella on esimerkiksi PTR-yhteistyön kautta syntynyt paljon osaamista ja hyviä käytänteitä, joita voitaisiin hyödyntää eurooppalaista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kehitettäessä. Valiokunta näkee hyvänä, että PTR-toimintaa kehitetään edelleen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että toimintasuunnitelmassa on tunnistettu internetin ja sosiaalisen median merkitys nykypäivänä tiedonvälityksessä ja ihmissalakuljettajien hyödyntämänä kanavana. Toimintasuunnitelman mukaan salakuljettajat käyttävät yleisesti sosiaalista mediaa jakaakseen tietoa tarjoamistaan palveluista. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että ihmissalakuljettajien toimintaan sosiaalisessa mediassa tulee puuttua määrätietoisesti ja konkreettisin toimin. Valiokunnan näkemyksen mukaan huomiota tulee kiinnittää entistä enemmän sosiaalisen median, mutta myös laajemminkin tiedotusvälineiden, käyttömahdollisuuksiin, kun pyritään tavoittamaan laittomia maahantuloväyliä harkitsevia ihmisiä ja jaetaan oikeaa tietoa eri maiden maahanmuuttokäytännöistä sekä salakuljetuksen sisältämistä riskeistä.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että merkittävimpien ihmissalakuljetusten lähtö- ja kauttakulku- maiden kanssa tehdään EU-takaisinottosopimukset ja että sopimusten täytäntöönpanoa seurataan aktiivisesti. Myös tehokas palautuspolitiikka on tärkeää. Valiokunta katsoo myös, että Frontexin roolia palauttamisessa ja palautuksiin liittyvien jäsenmaiden operatiivisten valmiuksien tukemisessa tulee vahvistaa. Valiokunta viittaa lisäksi lausuntoonsa HaVL 22/2015 vp — E 56/2015 vp, jossa se on käsitellyt laajemmin ja yksityiskohtaisemmin takaisinottosopimuksiin ja palauttamiseen liittyviä kysymyksiä. Mainitussa lausunnossa valiokunta ottaa kantaa myös muun muassa Schengenin tietojärjestelmän kehittämistarpeisiin. Palauttamispäätösten ja matkustustietojen tallentaminen Schengenin tietojärjestelmään voisi olla hyödyllistä myös laittoman maahantulon torjunnan näkökulmasta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2015 vp

Helsingissä 8.12.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk

jäsen Thomas Blomqvist r

jäsen Antti Häkkänen kok

jäsen Elsi Katainen kesk

jäsen Kari Kulmala ps

jäsen Antti Kurvinen kesk

jäsen Mikko Kärnä kesk

jäsen Sirpa Paatero sd

jäsen Juha Pylväs kesk

jäsen Wille Rydman kok

jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps

jäsen Matti Semi vas

jäsen Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne